

BREHÓSZKI MÁRTA*

A GENERAL PARTNERSHIP¹

A general partnership (a továbbiakban GP) az amerikai társasági formák alap-típusa, amelyet talán a közkereseti társasághoz lehet hasonlítani, ám látni fogjuk, hogy néhány közös elemet leszámítva, sokban eltér a mi megszokott társasági formánktól. Szabályozását tekintve először 1914-ben hoztak szövetségi törvényt Uniform Partnership Act (a továbbiakban: UPA) néven a GP-ről. Ezt Louisianát leszámítva mindegyik tagállam alkalmazta. New York államban jelenleg is hatályos, és az sem elhanyagolandó, hogy a bírói esetjog a GP tekintetében az UPA szabályain alapul. Ezt a jogszabályt 1997-ben felülvizsgálták, és elfogadták a Revised Uniform Partnership Act-et (a továbbiakban: RUPA). Ezt 2012-ig 36 tagállam fogadta el, a többi államban még mindig az 1914-es szabályok a hatályosak.

1. A GP általános jellemzői

Fogalmát tekintve nem fogunk meglepődni: a partnership olyan egyesülés, ahol két vagy több személy (lehet természetes személy vagy akár egy másik GP) megállapodnak, hogy gazdasági tevékenységet folytatnak nyereség érdekében.² A lényeg tehát, hogy nyereséget termel a két tulajdonos – és itt jön az első európai szemmel furcsa dolog –, nem kell a társaságot bejegyezni ahhoz, hogy létrejöjjön. Ebben a tekintetben a többi amerikai társasági formához képest is egyedülálló, mert a többi társasági forma ott is bejegyzést igényel. Továbbmegyek, a társaságnak nem is kell tudniuk, hogy GP-ként működnek. A RUPA szerint még

---

* Egyetemi adjunktus, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, Magánjogi és Kereskedelmi Jogi Tanszék.

¹ A publikáció a Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj támogatásával készült.

² Uniform Partnership Act § 6 (1)

akkor is létrejön a társaság, ha a feleknek nem volt szándékuk azt megalapítani, de egyébként a többi feltételnek megfelelnek (gazdasági tevékenységet folytatnak nyereség érdekében)³. Nem az a kérdés ugyanis, hogy a feleknek szándékukban állt-e létrehozni a társaságot, hanem az, hogy a felek viszonya és a körülmények alapján létrejött-e a társaság.⁴

Szóban is létre lehet hozni GP-t, vagy hallgatólagosan is létrejöhet. De mivel mind az UPA, mind a RUPA szabályai diszpozitívek, praktikus „partnership agreement”-et kötni, sőt a RUPA szerint az ügyvédeknek kötelességük ajánlani az írásbeli formát, mert különben „malpractice suit”-ot kockáztatnak meg.⁵

A *Smith v. Kelley*-ügyben⁶ a felek közötti megállapodás fontossága kerül előtérbe. *Smith* elment *Kelley*ékhez könyvelőként dolgozni, egy háromtagú GP-be, ahol nem volt írásbeli társaságalapítás. *Smith* majdnem 4 évig havi 1000 dollárt kapott, és évente jutalmat, kívülálló felé, mint üzlettárs lett bemutatva, perekben tagként jelölték meg. 4 év elteltével kivált és 25 %-os részesedést követelt a GP-től, arra hivatkozva, hogy ő is tagja volt a cégnek. A tagok ezt vitatták. A bíró szerint mivel *Smith*-nek nem volt joga felvenni és elbocsátani alkalmazottakat, illetve mivel nem vett részt az ügyvezetésben, nem volt jogosult a cég nevében adásvételi szerződést kötni, így nem volt a társaság tagja, ezért keresetét elutasították.

Az UPA hallgat arról, hogy a társaság perképes-e. A tagállamok a saját partnershipről szóló törvényükben rendelkeznek arról, hogy pert indíthat-e a társaság és perelhető-e. Ilyen rendelkezés hiányában a felek korlátlan és egyetemleges felelőssége irányadó. A RUPA jogi személynek tekinti a GP-t, jogalanyisággal és perképességgel ruházza fel.⁷

2. A GP üzletvezetése

A társaság üzletvezetését a *Summers v. Dooley*-ügyön⁸ keresztül szokás szemléltetni. A GP egyik tagja 6000 dollárra perelte a másikat. A felek létrehoztak egy GP-t és megállapodtak, hogy ha valamelyik munkaképtelenné válik, ak-

³ Revised Uniform Partnership Act §202 (a)

⁴ *Hilco Prop. Servs., Inc. v. United States*, 929 F.Supp. 526,536-37 (D.N.H. 1996)

⁵ Revised Uniform Partnership Act §101 (7)

⁶ *Smith v. Kelley*, Court of Appeals of Kentucky 1971. 45S.s.w.2d.39.

⁷ Cases and materials on corporations including partnerships and limited liability companies, 49.

⁸ *Summers v. Dooley* 94 Idaho 87, 481 P.2d 318 (1971).

kor biztosít maga helyett munkaerőt. Röviden: amikor Summers munkaképtelenné vált, az általa hozott munkaerő felvételéhez Dooley nem járult hozzá. Ennek ellenére Summers felvette a személyt és saját költségére foglalkoztatta. Amikor erről Dooley tudomást szerzett, azt mondta, hogy nem érezte szükségét az új munkaerőnek, és nem hajlandó a társaság pénzéből azt kifizetni azt Summersnek. Summers pert indított költségei megtérítésére, de elvesztette a pert. A bíró szerint az UPA 18 §-a kimondja, hogy a feleket egyenlő jogok illetik meg az üzletvezetés tekintetében. A rendes üzletmenettől való eltéréshez pedig a tagok többségének hozzájárulása szükséges.

A GP üzletvezetése tekintetében a másik klasszikusnak mondható eset a *National Biscuit Co. v. Stroud*.⁹ Az ügyben az volt kérdés, hogy vajon korlátozható-e a tag ügyvezetési hatásköre. A bíróság kimondta, hogy az UPA § 9 (1), (4), valamint a § 18 (e) és (h) alapján minden tag korlátlanul és egyetemlegesen felel a társaság tartozásaiért. Mindaddig, amíg a létesítő okiratban nem korlátozzák a tag ügyvezetői hatáskörét, addig az UPA alapján a tagokat egyenlően illetik meg ezek a jogok. A RUPA § 303-a alapján már lehetőség van kitölteni egy „statement of partnership authority” nevű dokumentumot, amiben a GP megszabhatja, hogy melyik tag jogosult adásvételi szerződést kötni a társaság nevében, vagy egyébként korlátozhatja a tagok ügyvezetői jogát.

3. A GP nyereségének és veszteségének elosztása

A felek a szerződési szabadság körében szabadon megállapodhatnak a nyereség és a veszteség felosztásáról. Meghatározhatják, hogy adott üzletrészhez mekkora nyereség és veszteség kapcsolódik, vagy havi, akár éves elszámolásban, százalékos felosztásban stb. állapodhatnak meg. Az amerikai bírói gyakorlatban nem ismeretlen, hogy a felek a nyereség felosztásában megállapodnak, viszont a veszteségről hallgatnak a partnership agreement-ben. Az esetek jelentős részében a bírói döntés a befektetők mellé áll. Ezen esetekben bíróság hajlamos elfogadni azt az érvelést, hogy mivel nem rendelkeztek a felek kifejezetten a veszteség viseléséről, ezért nem is jött létre a GP. Ugyanakkor számtalan esetben hangsúlyozza a joggyakorlat, hogy a felek veszteség rendezéséről való kifejezett megállapodása, még nem jelentheti azt, hogy létrejött a GP.¹⁰

⁹ *National Biscuit Co. v. Stroud* 249 N.C. 467, 106 S.E.2d 692 (1959)

¹⁰ *Cases and materials on corporations including partnerships and limited liability companies*, 64.

A *Kessler v. Antinora*-esetben¹¹ a felek létrehoztak egy kivitelező céget GP formában. A joint venture partnership agreement szerint Kessler tőkét adott a cégbe, Antinora pedig a kivitelezést felügyelte, továbbá tartalmazta a nyereség felosztását Kessler 60%-ára, Antinora a 40 %-ára jogosult. A veszteség elosztását nem rendezték. Az egyik épületet jelentős veszteséggel értékesítették, ám Antinora nem kívánt a veszteségben osztozni. A bíróság végül a nyereség felosztásának arányában kötelezte Antinorát a veszteség viselésére.

Californiában a joggyakorlat eltér az imént ismertetett általánostól. A Californiai Legfelsőbb Bíróság egyrészt elismeri a *Kessler v. Antinora*-ügy jogelvét, miszerint a GP-ben (ha nincs partnership agreement), a bíróság azt a vélelmet állítja fel, hogy a felek a nyereséget és veszteséget egyenlő arányban kívánták elosztani. Kivételt képez azonban az az eset, amikor az egyik tag csak a munkát adja a társaságba, a másik pedig a tőkét. A *Kovacik v. Reed*¹²-ügyben kimondta a californiai bíróság, hogy ha az egyik tag csak tőkét ad, a másik pedig a szakértelmet, munkát – ekkor minden tag a saját veszteségét kell, hogy állja –, az egyik a pénzt veszíti el, másik a munkát. Ez alapján Kessler elvesztette volna a pert Californiában.¹³

4. A GP felelőssége

A tagok felelnek azokért a kötelezettségekért, amiket a GP nevében kötöttek [UPA § 9, RUPA § 301.]. A tagok felelőssége e tekintetben korlátlan és egyetemleges. Fontos azonban, hogy először a GP-et kell perelni, és ha a végrehajtás eredménytelen, akkor lehet a tagoktól követelni a tartozást. Tehát a tagok felelőssége mögöttes, kezesi jellegű.

A deliktuális felelősségről az UPA § 13, és a RUPA § 305 rendelkezik, amikor kimondják, hogy a GP felel minden olyan jogellenes tevékenységért, amit a tagok a rendes üzletvitel keretében fejtettek ki, illetve amit a tag a többi tag felhatalmazása alapján tevékenysége során fejt ki. Természetesen deliktuális károkozás esetén is igaz a tagok mögöttes korlátlan és egyetemleges felelőssége. A *Roach v. Mead*-ügyben¹⁴ a bíróság kimondta, hogy ha harmadik személy okkal hihette azt, hogy a tag szolgáltatása a társaság tevékenységének keretében tör-

¹¹ New Jersey Superior Court, Appellate Division February 14, 1995 653 A.2d 579.

¹² 49 Cal.2d 166, 315 P.2d 314 (1957)

¹³ Cases and materials on corporations including partnerships and limited liability companies, 66–67.

¹⁴ 301 Or. 383, 722 P.2d 1229 (1986)

tént, akkor a társaságot köti a tag által vállalt kötelezettség és felel annak teljesítéséért. Azt, hogy a harmadik személy okkal hitte-e a tag szolgáltatását a társaság tevékenységébe tartozónak, ezt mindig egyedileg kell vizsgálni, és egyébként a társaság tevékenységi körébe tartozónak kell lennie.

5. A tagok fiduciáris kötelezettsége

A fiduciáris kötelezettség (fiduciary duty) lefordítása és értelmezése kontinentális gondolkodásmóddal nehézkes, mivel eredetileg egy common law jogintézményből a trust-ból származtatott felelősségi forma. Igazából jogeseteken keresztül lehet körvonalazni jelentéstartalmát. A GP-ek esetében a fiduciáris kötelezettség alapesete a Meinhard v. Salmon-ügy 1928-ból, amelyben a New York-i Bíróság kimondta, hogy az üzlettársak fiduciáris kötelezettséggel tartoznak egymás felé, azokkal az üzleti lehetőségekkel kapcsolatban, amely a tevékenységükkel kapcsolatban merül fel.¹⁵ A bíróság kimondta, hogy a tájékoztatással kapcsolatos fiduciáris kötelezettség (fiduciary duty of communication) megszegésének számít, ahol az üzlettárs nem tájékoztatja a társát egy gyümölcsöző üzleti lehetőségről egy olyan fél részéről, aki nem vesz tudomást a felek társulásáról, és csak az egyik félnek tesz üzleti ajánlatot. Továbbá a lojalitási kötelezettség is sérül (duty of loyalty), ha a tag helyzetét kihasználva (pl. ügyvezető is) nyereségre tesz szert, mellőzve a társát.

Az eset abból indul ki, hogy Salmon 1902-ben ingatlanbérleti szerződést kötött 20 évre, az épületben boltok és üzletek működtek. Társával Meinharddal nem hoztak létre GP-t, joint venture-ként tevékenykedtek. Meinhard tőkét biztosított, Salmon vezette az üzletet. írásbeli megállapodásuk alapján a nyereséget és a veszteséget egyenlő arányban osztották el, és Meinhardot hatalmazták fel a bérleti szerződés aláírására. A joint venture-t a bérlet futamidejére hozták létre. Ahogy lejárt a 20 év az ingatlan tulajdonosa Salmonnak felajánlotta a bérlet megújítását, figyelmen kívül hagyva a felek megállapodását. Salmon aláírta a megállapodást, anélkül, hogy arról tájékoztatta volna Meinhardot. Amikor Meinhard tudomást szerzett az ügyletről, pert indított, mondván, hogy az üzleti lehetőség a társulásuk körébe tartozott. Salmon ezzel szemben azt állította, hogy a társulásuk az eredeti bérlet futamidejével megszűnt. A bíróság hely adott a keresetnek, mondván Salmon fiduciáris kötelezettséggel tartozott a társulásuk irányába, amely tartalmazza a tájékoztatási kötelezettséget (duty to

¹⁵ 164 N.E. 545 (N.Y. 1928)

inform) az új ügylet lehetőségéről. A joint venture minden partnertől a legmagasabb fokú lojalitási kötelezettséget várja el, így elvárható lett volna, hogy Meinhardot tájékoztassa az üzleti lehetőségről, aki így dönthetett volna az ügylet megkötéséről.

A döntés messze túlmutatott önmagán, a társasági jog mérföldköve lett. A lényeg, hogy a társulásból származó kötelezettségeket kiterjesztette a társulási megállapodás keretein túl, kimondva hogy fiduciáris jogviszony keletkezik a társulási megállapodással, amelyben a felek a legmagasabb fokú lojalitással tartoznak egymás felé, és rosszhiszeműség sem kell ahhoz, hogy ez a kötelezettség sérüljön, sőt a jóhiszemű eljárás önmagában kevés (lásd Salmon) ahhoz hogy ez a jog ne sérüljön.

Az UPA § 21-a kimondja, hogy a partnership tagjai fiduciáris kötelezettséggel tartoznak a társaság irányába, amely azt is jelenti, hogy a társaság tevékenységével, működésével, megszűnésével kapcsolatos minden nyereséget el kell számolni a társasággal. Nagyon jó példa erre a Johnson v. Peckham-ügy.¹⁶ Az esetben a felek a bíróságtól kérték a GP megszüntetését. Ezalatt Peckham megállapodott Johnsonnal, a társaságban lévő vagyonban (olajbányászati bérleti jog) való érdekeltségét megvásárolta \$ 1500 értéken, majd gyorsan továbbbértékesítette \$10 500-ért. Mivel bizonyítható volt, hogy a továbbbértékesítésre vonatkozó tárgyalások már akkor megkezdődtek, amikor még nem is vette meg a bányászati jog Johnsont illető részét, ezért a bíróság kötelezte a nyereség elosztására volt társával.

A fent említett szabálytól a tagok eltérhetnek. Kimondhatják a partnership agreement-ben, hogy a felek szabadon tevékenykedhetnek, adott esetben a GP tevékenységébe tartozó ügyletet is köthetnek.¹⁷

6. A GP üzletrészének átruházása

Az UPA és a RUPA széles szabadságot enged a feleknek, vagyis a partnership agreement-ben meghatározhatják, hogy mi lehet az üzletrészek sorsa pl. halál esetén. Lehetővé tehetik a felek az üzletrész elidegenítését, de ha erről nem rendelkeznek, akkor a többi tag hozzájárulása nélkül az üzletrész nem ruházható át.¹⁸

¹⁶ Johnson v. Peckham, 120 S.W.2d. 786, 787 (Tex. 1938)

¹⁷ Singer v. Singer 1981 OK CIV APP 43 634 P.2d 766.

¹⁸ Rapoport v. 55 Perry Co. Supreme Court of New York, 1975, 376 N.Y.S.2d 147.

7. A GP megszűnése

A társaság megszüntetése a legbonyolultabb kérdés. Az UPA-hoz képest a RUPA gyökeres változásokat hozott. Az UPA a társaság megszűnése alatt (dissolution) azt érti, amikor a felek személyében változás áll be. A társaságot a felek létrehozhatják határozott vagy határozatlan időre. A határozott idő lejártával a társaság megszűnik. Az UPA szerint a GP akkor is megszűnik, ha a tagok személyében változás áll be. Tehát ha 3 személy létrehozza a GP-t, és belép egy negyedik tag, akkor az már nem ugyanaz a GP, vagyis az eredeti megszűnik és egy új GP jön létre.¹⁹ Ez akkor is igaz, ha az egyik tag kilép a társaságból vagy meghal. Megszűnik a társaság, ha a társaság tevékenysége jogszabályba ütközik, ha a társaság vagy annak tagja csődbe megy, illetve, ha a bíróság így határoz.

Míg az UPA sokkal inkább személyek társulásának tekinti a GP-t, addig a RUPA már jogalanyként, önálló entitásként tekint rá, tehát a tag kiválása már nem jelenti automatikusan a társaság megszűnését is. A tag kiválása esetén részesedését pénzben kell kielégíteni. Ez korántsem olyan természetes, mint ahogyan mi gondolnánk.

A felek természetesen bármikor dönthetnek a társaság megszüntetéséről. A Dreifuerst-ügyben 2 testvér alapított egy GP-t, amely 2 malmot működtetett. Amikor az egyik testvér a társaság megszűnését kérte, nem tudtak megállapodni a vagyon felosztásán, ugyanis egyik testvér a malmok megosztását kérte, a másik meg azok eladását és a pénzben való kielégítést. A partnership agreement-ben nem állapodtak meg a GP megszűnése esetén történő vagyonfelosztásról, ezért a bíróságnak kellett döntenie a társasági vagyon sorsáról. Az egyik testvér azzal érvelt, hogy ha nincs a felek között megállapodás a vagyonról, akkor a bíróság természetbeni megosztásról nem dönthet, értékesíteni kell a vagyont, és azt felosztani a tagok között. A másik ezzel szemben azt állította, hogy a bíróságnak nincs joga értékesíteni a vagyont. A bíróság szerint itt speciális esetről van szó, ugyanis, egyrészt nincs hitelező az ügyben, másrészt az értékesítés értelmetlen volna, hiszen rendkívül szűk lenne az érdeklődési kör a vétel iránt. Harmadrészt a természetbeni megosztás is igazságos ebben az ügyben (két malom, két testvér). A bíróság tehát természetben osztotta meg a felek között a malmokat; egyik kapta az egyiket, másik a másikat.

¹⁹ Fairway Development v. Title Ins. Co. of Minnesota United States District Court for the Northern District of Ohio, Eastern Division, 1985 621 F. Supp. 120.

Az UPA védi mind a hitelezők, mind a volt tagok érdekeit, így természetbeni megosztás akkor lehetséges, ha nincs hitelező az ügyben (sem a társaságnak, sem a tagnak), és az értékesíteni kívánt vagyontárgyra nagy valószínűséggel nem lesz érdeklődő.

Mind az UPA, mind a RUPA megkülönbözteti a társaság jogszerű (rightfully) és jogszerűtlen (wrongfully) megszüntetését, azzal hogy a RUPA kiterjesztette a jogszerűtlen megszüntetés eseteit [RUPA § 602 (b)]. Jogszerűtlen például a társaság megszüntetése, ha az a partnership agreement kifejezett rendelkezésébe ütközik vagy ha bírósági határozat zárja ki a tagot. Az is jogszerűtlen, ha a határozott időhöz vagy feltételhez kötik GP létét, és az idő letelte vagy feltétel bekövetkezése előtt a tag kilép (ez alól is van kivétel: például, ha azt egy másik tag halálát követő 90 napon belül teszi meg, akkor nem lesz jogszerűtlen).²⁰

Az a tag, aki jogszerűtlenül szünteti meg a társaságot felel mind a társaság, mind a többi tag irányába az ezzel okozott kárért.²¹

Az UPA § 40 (h) szerint a hitelezők kielégítése a „jingle rule” vagy másképp a „dual priorities rule”-on alapul. Ez azt jelenti, hogy abban az esetben, ha a társaság és a tag magánvagyonra is a hitelezők kielégítésére a bírósághoz kerül, akkor a tag magánhitelezői elsőbbséget élveznek a magánvagyonon történt kielégítés során, a társaság hitelezői elsőbbséget élveznek a társasági vagyon felosztásakor. A RUPA ezt a szabályt már nem alkalmazza, a szövetségi Csódtörvény szabályaira utal, ami kimondja, hogy a társaság hitelezői pro rata osztoznak a tag magánhitelezőivel a megmaradt vagyonon.

8. Összegzés

Az volt a célom, hogy a GP rövid bemutatásával és a gyakorlat ismertetésével rávilágítsak azokra a lényeges különbségekre, amelyek a magyar és az amerikai társasági jogi gondolkodást jellemzik. Leglényegesebb eltérés a felelősségi szabályok terén van, hiszen a mi gyakorlatunk például a fiduciáris felelősség intézményét még értelmezni is nehezen tudja, ami az amerikai gyakorlatban pedig magától értődő. Ugyanakkor indokolt lehet a jól működő jogintézmények átgondolása és áttemelése hazánk társasági jogába.

²⁰ RUPA § 602 (b)

²¹ RUPA § 602 (c)